

Justitieutskottets yttrande 2023/24:JuU5y

Ny tullbefogenhetslag

Till skatteutskottet

Skatteutskottet beslutade den 18 april 2024 att ge justitieutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2023/24:132 Ny tullbefogenhetslag och eventuella följdmotioner i de delar som berör justitieutskottets beredningsområde.

Ingen motion har väckts i ärendet.

Justitieutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som rör justitieutskottets beredningsområde.

Utifrån de utgångspunkter som justitieutskottet ska beakta anser utskottet att skatteutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag.

Utskottets överväganden

Ny tullbefogenhetslag

I propositionen konstaterar regeringen att Tullverket och dess personal ska behärska en mycket omfattande och komplicerad lagstiftning. Tullverket har långtgående befogenheter mot enskilda när det gäller kontrollverksamheten och den brottsbekämpande verksamheten. Samtidigt är lagstiftningen bitvis svårtolkad och inte alltid enhetlig. I vissa avseenden är regleringen inkonsekvent eller otydlig, och det kan ibland vara svårt att skilja på vad som utgör kontrollverksamhet och brottsbekämpande verksamhet. Detta är något som skiljer sig från regleringen av Polismyndighetens befogenheter, som i huvudsak finns i rättegångsbalken och polislagen (1984:387), och regleringen av Kustbevakningens befogenheter, som i huvudsak finns i kustbevakningslagen (2019:32). Det finns därför behov av att införa en mer konsekvent, enhetlig och lättillämpad lagstiftning som reglerar dessa frågor genom en ny tullbefogenhetslag. Bestämmelser som reglerar befogenheter inom kontrollverksamheten och brottsbekämpningen flyttas till den nya lagen, utom i de fall där det finns starka skäl för att behålla den nuvarande regleringen.

När det särskilt gäller Tullverkets brottsbekämpande verksamhet föreslår regeringen att tulltjänstemän ska få nya eller utvidgade befogenheter inom den brottsbekämpande verksamheten, bl.a. i följande delar:

- Tulltjänstemän får rätt att använda våld i fler situationer.
- Tulltjänstemän får en utökad rätt att stoppa fordon.
- Tulltjänstemän får ökade möjligheter att skyddsvisitera i kontrollverksamheten.
- Tulltjänstemän får rätt att avlägsna ordningsstörande personer från en kontrollplats.
- Tulltjänstemän får öppna försändelser i fler fall än i dag.
- Tulltjänstemän får stänga av områden vid den inre gränsen.
- Tulltjänstemän får större möjligheter att leda förundersökning.
- Tullåklagare får föra talan om fler brott.
- Tulltjänstemän ges ökade möjligheter att biträda åklagare och andra brottsbekämpande myndigheter.
- Tullverket ges ökad tillgång till bokinnsuppgifter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 7 november 2024.

Regeringens redovisning av tillkännagivanden

Riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagett för regeringen att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet ska stärkas och att Tullverket ska kunna förhindra att stöldgods förs ut ur landet (bet. 2020/21:JuU2, rskr. 2020/21:12,

bet. 2020/21:JuU37, rskr. 2020/21:414 och bet. 2021/22:JuU22, rskr. 2021/22:271). När det gäller tillkännagivandena i de delar som handlar om att stärka Tullverkets brottsbekämpande verksamhet anser regeringen att dessa är tillgodosedda genom förslagen i propositionen.

När det gäller de delar av tillkännagivandena som handlar om att Tullverket ska kunna förhindra att stöldgods förs ut ur landet anför regeringen att Tullbefogenhetsutredningen i sitt slutbetänkande, Nya tullrättsliga sanktioner och skärpta åtgärder mot utförelse av stöldgods (SOU 2023:99), lämnat lagförslag i fråga om Tullverkets möjligheter att förhindra att stöldgods förs ut ur landet. Förslagen har remitterats och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Enligt regeringen är dessa tillkännagivanden inte slutbehandlade.

Av tillkännagivandet i betänkande 2021/22:JuU22 följer också att det finns anledning att se över utbildningen i syfte att tulltjänstemän ska kunna agera polisärt mot personer i större utsträckning. Tulltjänstemän har, inom Tullverkets verksamhetsområden, lika långtgående befogenheter som polismän och god kompetens, kunskap och erfarenhet av att agera polisärt. Utöver detta kan nämnas att Tullverket bedriver utbildning av sina tjänstemän i egen regi och regeringen ser i nuläget inte några skäl för en annan ordning. Regeringen avser därför inte att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet i denna del.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet är det tydligt att det nuvarande regelverket för Tullverkets brottsbekämpande verksamhet inte är utformat för att på ett effektivt sätt kunna hejda gränsöverskridande internationell brottslighet och terrorism. Det är viktigt att Tullverket ges bättre möjligheter att förhindra att t.ex. vapen och narkotika förs in i landet. Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet ska stärkas. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att ge Tullverket nya eller utvidgade befogenheter inom den brottsbekämpande verksamheten.

Utifrån de utgångspunkter utskottet har att ta hänsyn till anser justitieutskottet därmed att skatteutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag.

Avslutningsvis har utskottet inget att erinra mot regeringens redovisning av tillkännagivandena.

Stockholm den 28 maj 2024

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Mattias Vepsä (S), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson Garpvall (SD), Rasmus Ling (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S) och Lars Isacson (S).